

Overgange og sammenhænge i børns liv

får betydning mange år frem

I den styrkede pædagogiske læreplan står "sammenhænge" som et af de nye kerneværdier i den blå midte af "læreplansblomsten". Sammenhænge eller overgange, som det også bliver kaldt, handler om, at børn oplever mange overgange i de første leveår.

Af Sanni Maria P. Korsgaard, DLO

Overgange og sammenhænge i barnets liv fylder en del både i forskning, teori og praksis, og det er der god grund til. Det har nemlig vist sig, at det i alle typer af overgange er afgørende vigtigt, at pædagogisk personale og forældre samarbejder om at skabe en oplevelse af sammenhæng, tryghed og trivsel hos barnet.

Hvis vi tager overgangen fra børnehave til skole, trækker den lange tråde ud i fremtiden. Som man kan læse i Egmont Fondens analyse af 5000 børns trivsel ved skolestart, så klarer de børn, der har trivselsproblemer eller er sårbare, når de starter i skole, sig generelt dårligere senere i deres uddannelsesforløb. Således betyder en god skolestart, at børnene klarer sig bedre både socialt og fagligt langt op i skolealderen, mens en dårlig skolestart omvendt kan påvirke negativt mange år frem.

I overgange er børn ekstra sårbare

Livet er fyldt med overgange og også i det voksne liv kan overgange være udfordrende. Tænk bare på overgangen fra ung til "voksen", det er en rolle, som stadig for mange midaldrene kan være svær at tage til sig ... eller første gang den nybagte far eller mor træder ind i forælderrollen ligesom også bopæl-, jobskifte og skilsmisse betragtes som nogle af de mest stress- og belastningsfyldte faktorer, vi kan udsætte os selv for. Det gælder selvfølgelig også for

børn. I overgange er børn ekstra sårbare, og den sårbarhed, som nogle børn måske allerede har, viser sig tydeligere lige netop her, hvor alting er nyt, hvor usikkerheden titter frem, og hvor de har ekstra brug for nogen at støtte sig til. Det skal de voksne omkring barnet samarbejde om og være opmærksomme på og sammen hjælpe barnet med at komme trygt igennem. Men hvilke parametre er de vigtigste for en god overgang fx til skolen?

Når store bliver små i skolen, vil de gerne have en ven at følges med

Ja; spørger man børnene selv, som i Egmont-rapporten Når store bliver små, så er det vist ikke så overraskende, at det, børnene er allermest optaget af, inden de starter i skole og i selve skolestarten, er, om de får nye venner. Om de bliver en del af fællesskabet, og om de kan finde nogle at lege med i frikvarteret. En pige siger det meget tydeligt: "Nogen gange kan jeg slet ikke høre hvad lærerne siger, fordi jeg ikke ved

om jeg kan finde nogen at lege med i frikvarteret". Igen og igen er det det, børnene fremhæver, siger programchef i Egmont Fonden, Mads Espersen Lyager, "og det skal vi tage alvorligt fx ved at arbejde med børnenes sociale, emotionelle og relationelle forudsætninger og det at være en del af

.....
” Skoler, dagtilbud og SFOer skal have et tættere samarbejde og lære af hinanden fx gennem konkrete projekter, hvor børnene er deltagende og involverede i overgangen.
 .....

FAKTA

Egmont Fonden vil i kølvandet på denne rapport gerne støtte lokale indsatser med fokus på den gode skolestart. Der er afsat en pulje på ca. 5 mio. kr., og der kan søges op til 500.000 pr. indsats, men projekter af mindre økonomisk omfang bydes også velkommen.

Egmont Fonden ønsker at modtage ideer til indsatser, der gør en konkret og mærkbar forskel for børnene med særligt fokus på de børn, der enten er i risiko for en dårlig skolestart eller som faktisk oplever mistrivsel i forbindelse med skolestart.

Hvem kan søge:

Lokale aktører:

Kommuner, skoler, dagtilbud, lokale foreninger, forældregrupper, PPR og andre, der arbejder lokalt med skolestart.

Fælles ansøgning: Flere skoler, dagtilbud og lignende kan gå sammen om en fælles ansøgning, her skal det klart fremgå, hvem der er ansvarlig for indsatsen.

Hvor søger man:

Benyt Egmont Fondens digitale ansøgningsskema.

Ansøgningsfristen er 1. december 2019. Svar forventes en uge efter fristen.

Er der projekter, hvor DLO kan være en samarbejds- eller sparringspartner, så kontakt endelig DLO, vi hjælper gerne med at søge støtte.

Du kan læse mere i rapporterne:

Når store bliver små, Egmont Rapport 2019

Sen skolestart - Udviklingen af andelen af børn med sen skolestart, DEA Notat marts 2019

” I DLO mener vi, det er vigtigt ikke at forenkle kompleksiteten. Vi skal passe på med at fokusere for entydigt på ét område, så vigtige facetter glemmes.

børnefællesskabet. Da det netop er nogle af de egenskaber, der viser sig at være afgørende for om børnene kommer i risiko for at få en svær skolestart”.

Skolestarten rejser mange spørgsmål

På DEAs netværksarrangement i Småbørnsløftet (Tænketanken DEA, er en uafhængig tænketank, der arbejder for at bidrage til udviklingen af uddannelse og forsknings) blev udfordringer og dilemmaer i forbindelse med den gode skolestart drøftet med forskellige interessenter, nogle af de spørgsmål, der kom frem, var fx:

Er vi i dagtilbuddene gode nok til rettidigt at opdage de børn, der har brug for ekstra støtte i forhold til en god skolestart?

Mangler der fagligt funderede nationale screeninger, der kan kvalificere og ensrette dette arbejde?

Er børnene skoleparate, eller er det skolen, der skal være børneparat? Hvad vil det egentlig sige at være skoleparat? Har vi en fælles fagligt begrundet forståelse af dette, både i dagtilbuddene og skolerne, forvaltninger og kommunerne? I Kristian Thor Jakobsens artikel i dette temanummer kan du læse mere om sen skolestart og hvilke overvejende positive påvirkninger, det har for børnene og deres familier. Ud fra denne rapport er der ingen grund til at være så bange for at skoleudsætte de børn, der har behov for det. Til gengæld er der god grund til at overveje, om man i kommunerne burde have nogle mere ensartede retningslinjer for, hvornår børn skal skoleudsættes.

Men hvor skal vi egentlig sætte ind?

Strategi for god skolestart

Både Egmont Fonden og Tænketanken DEA har netop udgivet rapporter med nyeste fund på dette område.

Egmont Fondens strategi for en god skolestart for alle børn er, at:

- 1) Alle børn oplever en tryk overgang fra dagtilbud til skole
- 2) Alle børn indgår i sociale fællesskaber og udvikles positive relationer til andre børn

- 3) Alle børn udvikler de sociale, emotionelle og kognitive kompetencer, der fremmer deres positive og alsidige udvikling og giver dem lyst til at lære.

Det mener DLO

I DLO mener vi, det er vigtigt ikke at forenkle kompleksiteten. Vi skal passe på med at fokusere for entydigt på ét område, så vigtige facetter glemmes. Selvfølgelig kan det være fint at udvikle projekter, hvor der fokuseres fx på børns sprog. Men generelt handler det om at have dagtilbud, der er gode nok til at opdage de børn, der er i risiko for at få en svær skolestart. Dernæst skal vi have tiden og ressourcerne til at sætte den rette indsats i gang i forhold til det enkelte barn og familien, så det kan blive en del af børnefællesskabet. I tiden op til skolestart skal der især arbejdes med børnefællesskaber, hvor børnenes psykoeemotionelle, sociale og relationelle kompetencer stimuleres og udvikles. Det at kunne læse, forstå, afstemme og være en del af et fællesskab, tro på sig selv, turde at byde ind, bidrage og forstå, hvornår man skal give plads til andre, viser sig at være vigtige egenskaber i forhold til en god skolestart.

Skoler, dagtilbud og SFOer skal have et tættere samarbejde og lære af hinanden fx gennem konkrete projekter, hvor børnene er deltagende og involverede i overgangen. Dernæst skal vi have fokus på at udvikle faglige samarbejds miljøer, hvor rutiner og struktur fx omkring overlevering af børn bliver fast indarbejdet i den pædagogiske praksis.

DLO har desuden i et tværministerielt udvalg været med til at udarbejde rapporten: Om bedre udveksling af relevant viden om børn i overgange, og her sørget for, at ministeriet anbefaler at kommunerne husker at invitere de private dagtilbud med i samarbejdet.

Der er altså ingen tvivl om, at det er et område, vi fortsat skal være opmærksomme på med plads til forbedringer og udvikling af tiltag.